

Jaaroverzicht fatale woningbranden 2019

Instituut Fysieke Veiligheid
Brandweeracademie
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
www.ifv.nl
info@ifv.nl
026 355 24 00

Colofon

Brandweeracademie (2020). *Jaaroverzicht fatale woningbranden 2019*.
Arnhem: Instituut Fysieke Veiligheid.

Opdrachtgever:	Instituut Fysieke Veiligheid
Contactpersoon:	Rijk van den Dikkenberg
Titel:	Jaaroverzicht fatale woningbranden 2019
Datum:	19 mei 2020
Status:	Definitief
Versie:	1.0
Auteurs:	Rosanne Fikke, Johanna Veeneklaas
Projectleider:	Rijk van den Dikkenberg
Review:	Margrethe Kobes
Eindverantwoordelijk:	René Hagen

Inhoud

	Inleiding	4
1	Brandkenmerken	6
1.1	Brandoorzaken en voorwerp waarin brand ontstaat	6
1.2	Ruimte waarin brand ontstaat	8
1.3	Momenten van ontstaan, van melden en opkomsttijd	8
1.4	Dynamiek van brand en versnellende factoren	11
2	Gebouwkenmerken	13
2.1	Type woning	13
2.2	Eigendomssituatie	13
2.3	Rookmelders	13
2.4	Aantreffen in brandruimte en stand van binnendeuren	14
2.5	Invloed van bouwkundige kenmerken	15
3	Menskenmerken	16
3.1	Aantal niet levend uit de woning gehaald, ontvluchting of redding	16
3.2	Woonsituatie, geslacht en leeftijd	16
3.3	Mate van zelfredzaamheid	17
3.4	Ontdekken van de brand en eerste reactie	18
3.5	Locatie van de slachtoffers	20
3.6	Moment van aantreffen en situatie van slachtoffer	21
3.7	Moment en omstandigheid van overlijden	22

Inleiding

De Brandweeracademie van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) verzamelt structureel data over fatale woningbranden in Nederland. Daarbij werkt de Brandweeracademie samen met brandweerkorpsen en teams brandonderzoek die betrokken zijn bij de betreffende branden. Zij leveren aan de hand van een vragenlijst de gegevens over de fatale woningbranden. De respondenten worden benaderd op basis van informatie uit persberichten over een fatale woningbrand in hun regio. Op die manier worden ook de fatale woningbranden in kaart gebracht waarbij de brandweer geen hulp heeft verleend, bijvoorbeeld omdat de brand bij het ontdekken al gedoofd was.

De volgende definitie van een fatale woningbrand wordt gehanteerd:

Een fatale woningbrand is een brand waarbij dodelijke slachtoffers als gevolg van brand zijn te betreuren, die heeft plaatsgevonden in een gebouw met een woonfunctie of in een ander 'woongerelateerd' object¹ en niet door opzet is veroorzaakt².

In 2019 zijn 38 woningbranden met dodelijke afloop geregistreerd³. Bij 21 branden, met in totaal 22 dodelijke slachtoffers⁴, is sprake van een fatale woningbrand. Deze fatale woningbranden hebben plaatsgevonden in zestien verschillende veiligheidsregio's. Bij veertien branden is sprake van een woningbrand als gevolg van opzettelijke brandstichting en deze branden vormen daarmee geen onderdeel van de analyse van fatale woningbranden uit 2019. Bij drie woningbranden zijn de slachtoffers aan een (bewezen) natuurlijke dood overleden.

Type woningbrand	Aantal branden	Aantal doden
Fatale woningbrand	21	22
Woningbrand na natuurlijke dood	3	3
Woningbrand als gevolg van opzettelijke brandstichting	14	14
Totaal	38	39

¹ Als criterium voor 'woonfunctie' / 'woongerelateerd' geldt dat er sprake moest zijn van min of meer permanente bewoning en van bekendheid van het slachtoffer met de omgeving. Fatale woningbranden in verzorgingstehuizen zijn zodoende meegenomen in het onderzoek, maar branden in (bijvoorbeeld) ziekenhuizen niet. Fatale woningbranden in stacaravans, woonboten en schuren (mits behorend bij een woning) zijn ook in het onderzoek meegenomen.

² Dit zijn de woningbranden met fatale afloop waarvoor vaststaat dat geen sprake was van brandstichting, moord of zelfmoord. Onder 'brandstichting' wordt hier moedwillige brandstichting door toerekeningsvatbare volwassenen verstaan. Uitgesloten zijn bijvoorbeeld branden die door spelende kinderen of verwarde volwassenen zijn veroorzaakt. Met opzet veroorzaakte woningbranden met fatale afloop zijn eveneens van het onderzoek uitgesloten.

³ Mogelijk zijn niet alle woningbranden met dodelijke afloop geregistreerd. Dit geldt met name voor woningbranden na een natuurlijke dood, of als gevolg van opzettelijke brandstichting.

⁴ Een dodelijk slachtoffer is iemand die ten gevolge van de brand of ten gevolge van de verwondingen die hij of zij bij de brand heeft opgelopen, is overleden. Dat kan direct zijn, maar ook na weken of maanden. Hoewel het dan lastig is te achterhalen, is er nog wel steeds sprake van een branddode. Het tijdstip van overlijden is dan niet van belang.

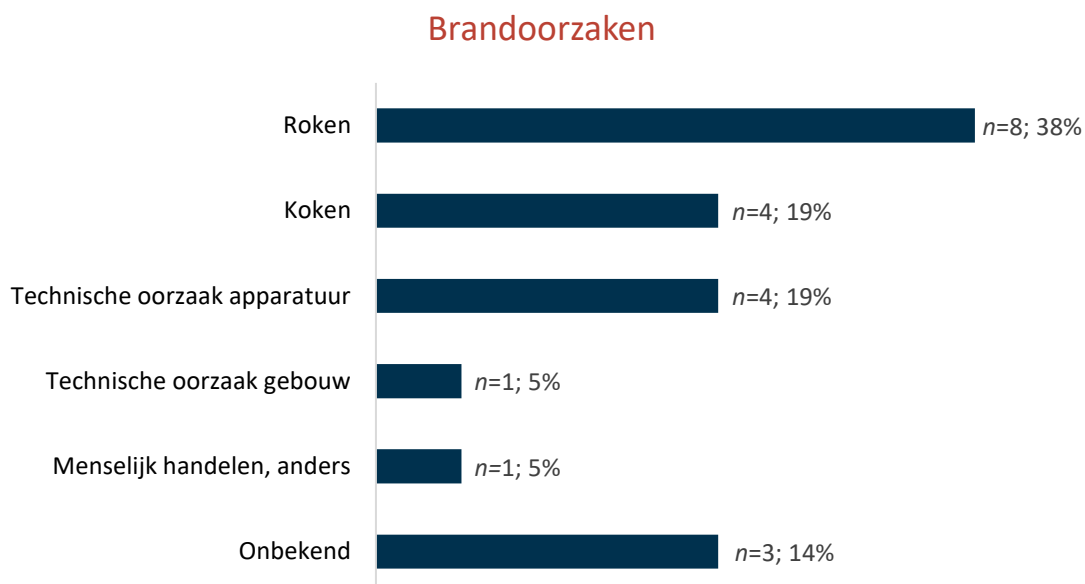
In de hoofdstukken 1 tot en met 3 zijn de gegevens over respectievelijk de brandkenmerken, gebouwkenmerken en menskenmerken van de fatale woningbranden in 2019 weergegeven⁵.

⁵ De percentages zijn weergegeven in afgeronde getallen, waardoor de optelsom van de percentages in de figuren niet overall 100% is.

1 Brandkenmerken

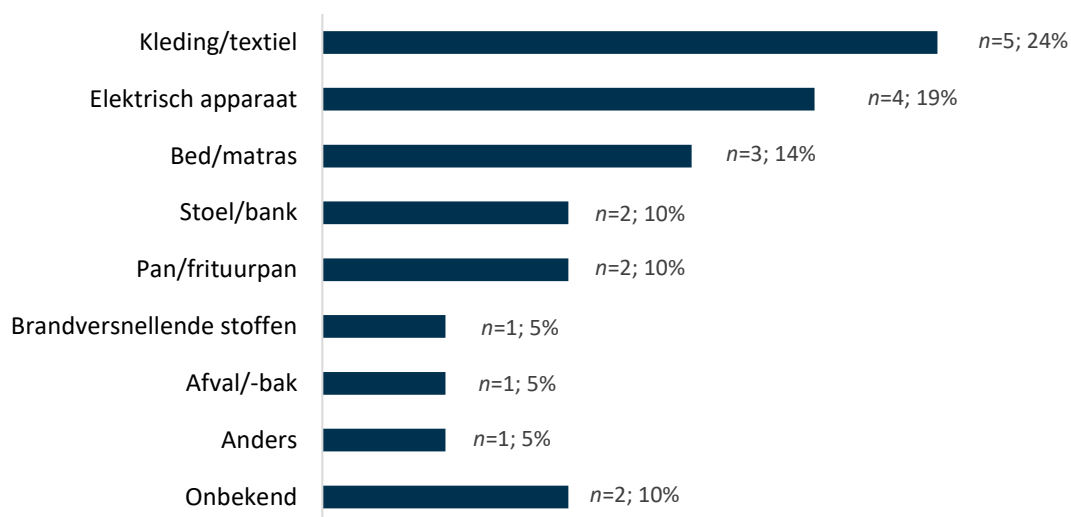
1.1 Brandoorzaken en voorwerp waarin brand ontstaat

In 2019 zijn dertien van de 21 fatale woningbranden ontstaan door menselijk handelen, waarbij onvoorzichtigheid bij roken de meest voorkomende brandoorzaak is, gevolgd door koken. In de categorie 'anders' valt een brand die is ontstaan in een plastic afvalbak, waar brandresten van rookwaren of kaarsen in waren weggegooid. Vier fatale woningbranden zijn ontstaan door een technisch mankement in elektrische apparatuur en één door een technisch mankement in het gebouw. Van drie fatale woningbranden is de oorzaak niet bekend.

De meeste fatale woningbranden zijn ontstaan in de kleding van het slachtoffer en in elektrische apparaten. Van twee fatale woningbranden is niet bekend in welk voorwerp de brand is ontstaan.

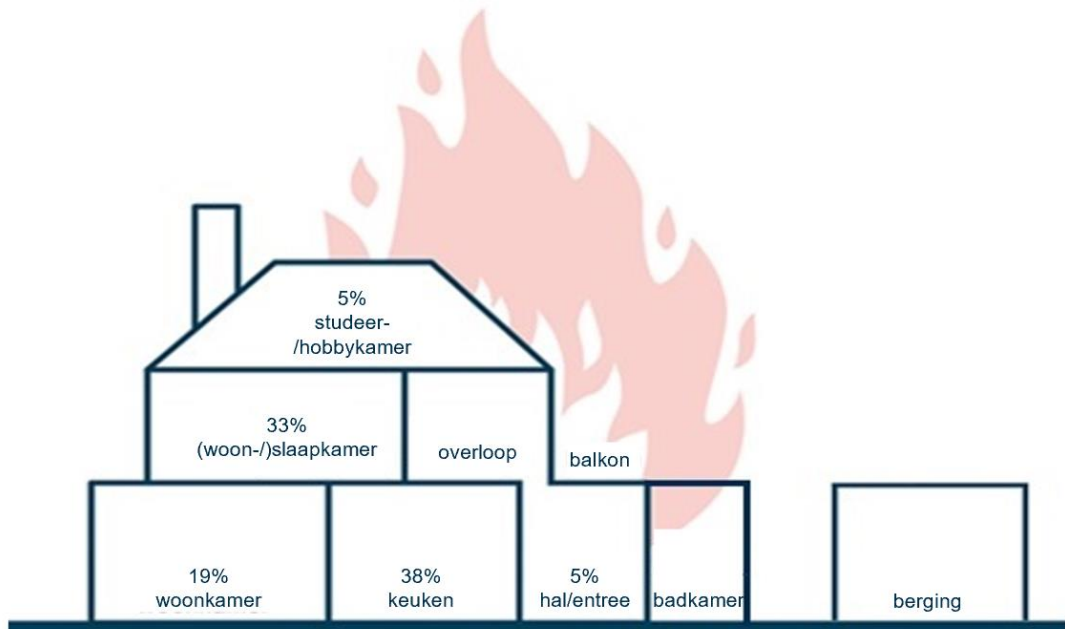
Voorwerp waarin de brand ontstaat

De elektrische apparaten waarin brand is ontstaan zijn een vaatwasser, kruidmief, droger en een adapter. Bij de brand in de categorie 'anders' was er sprake van een zuurstofkapje als brandvoorwerp.

1.2 Ruimte waarin brand ontstaat

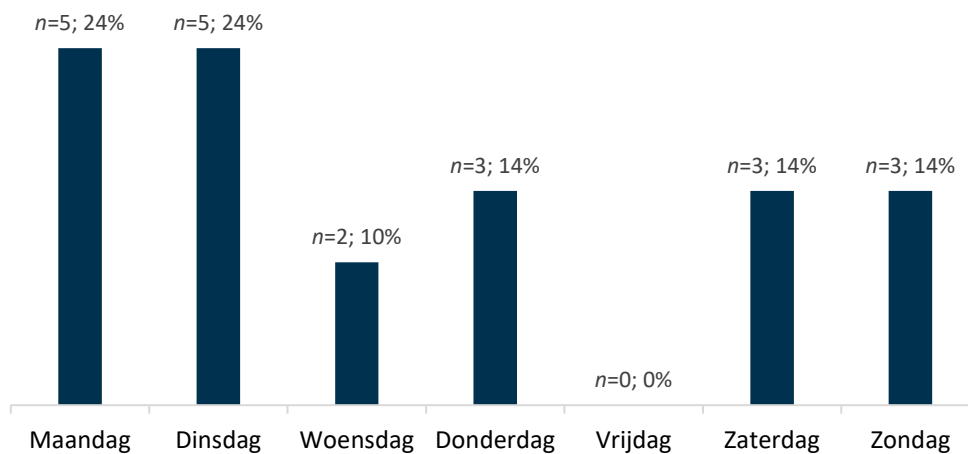
Acht van de 21 fatale woningbranden zijn ontstaan in de keuken en bijna evenveel, namelijk zeven, zijn ontstaan in de (woon-/)slaapkamer.

1.3 Momenten van ontstaan, van melden en opkomsttijd

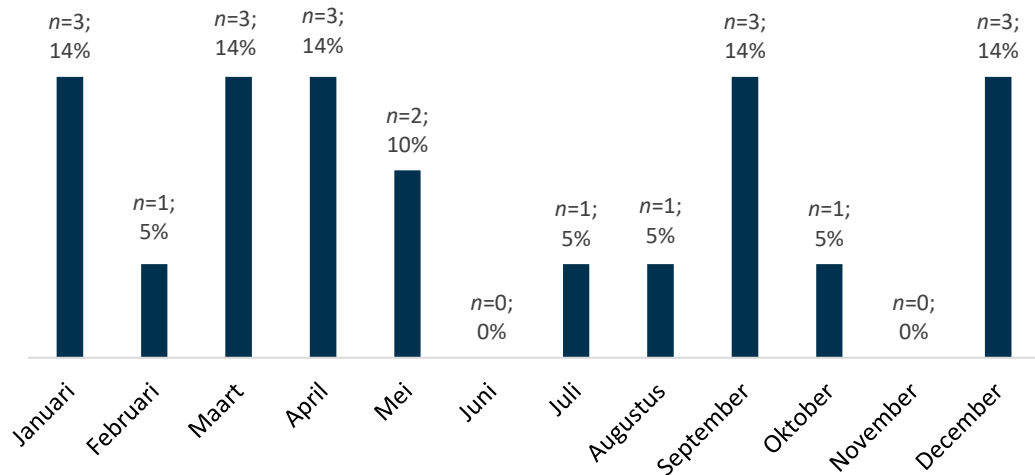
De meeste fatale woningbranden in 2019 vonden plaats op maandag en dinsdag.

Dag van de week

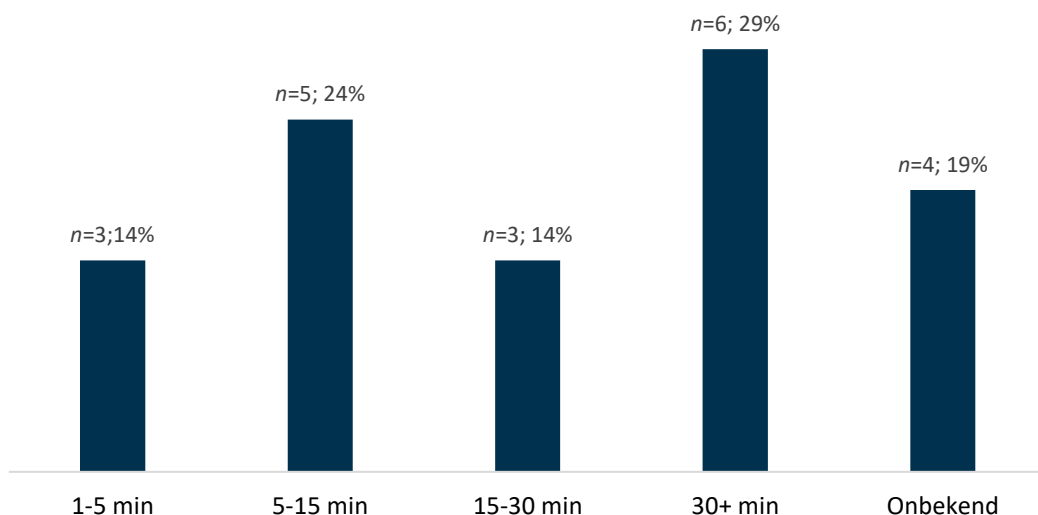
In juni en november is er geen fatale woningbrand geweest. In de overige maanden varieert het aantal tussen één en drie fatale woningbranden per maand.

Maand van het jaar

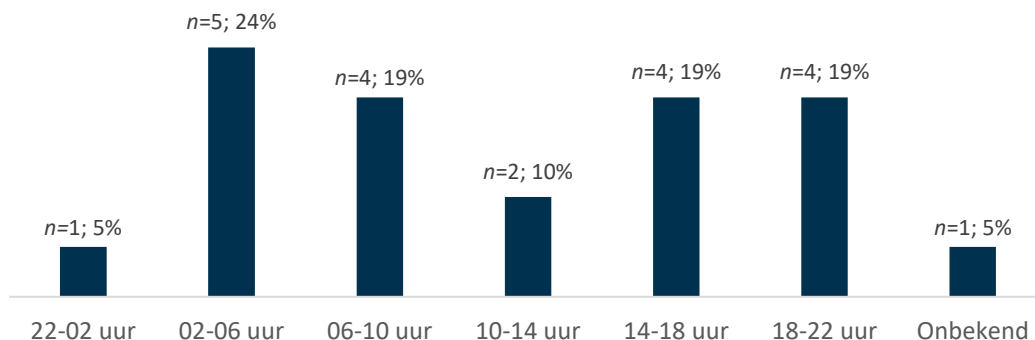
Zes van de 21 fatale woningbranden zijn na 30 minuten na het (vermoedelijke) moment van ontstaan gemeld en drie zijn gemeld binnen 5 minuten na het vermoedelijke moment van ontstaan. Van vier fatale woningbranden kon geen inschatting gemaakt worden van het moment van ontstaan ten opzichte van het moment van melden.

Melden na vermoedelijk moment van ontstaan

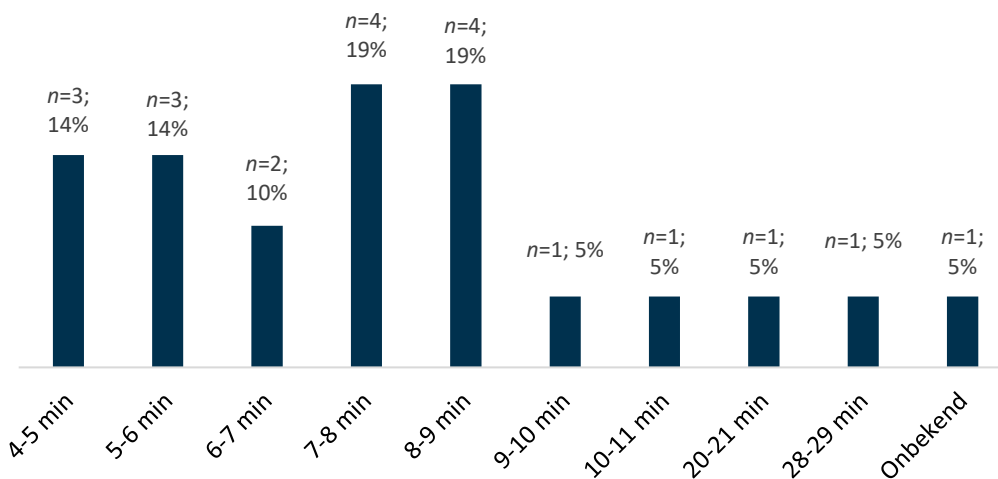
Fatale woningbranden zijn vooral in de (vroeg) ochtend en in de late middag en avond gemeld. 's Nachts en rond het middaguur zijn de minste fatale woningbranden gemeld.

Tijdstip van melding

De opkomsttijd⁶ bij fatale woningbranden in 2019 varieert tussen vier en 28 minuten. De gemiddelde opkomsttijd is acht minuten. Bij zestien van de 21 fatale woningbranden arriveert de brandweer binnen negen minuten na de melding. Bij één fatale woningbrand is de opkomsttijd niet bekend.

Opkomsttijd (in minuten)

⁶ De opkomsttijd is de tijd tussen het tijdstip van de melding en het tijdstip van de aankomst op het brandadres.

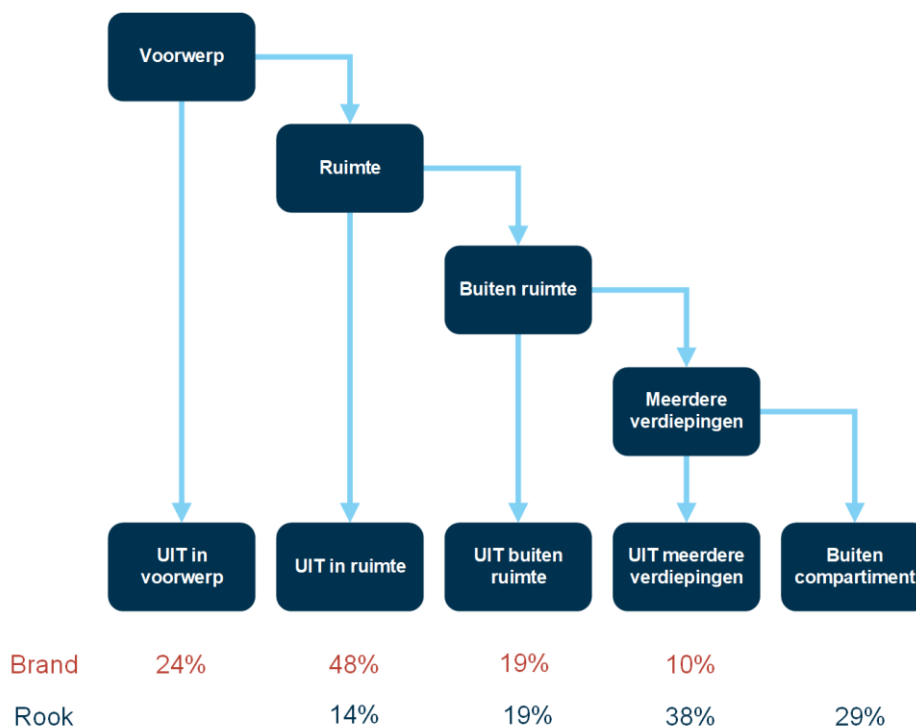
1.4 Dynamiek van brand en versnellende factoren

Bij twaalf fatale woningbranden in 2019 is aangegeven dat de brand bij aankomst van de brandweer al uit was: in acht gevallen is de brand gesmoord, in drie gevallen is de brand geblust en bij één brand is de wijze van doven onbekend. Bij de overige negen fatale woningbranden woedde de brand nog bij aankomst van de brandweer.

Van de gesmoorde en gebluste branden zijn vier van de twaalf gevallen beperkt gebleven tot het voorwerp waarin de brand is ontstaan en in zeven gevallen is de brand beperkt gebleven tot de ruimte waarin de brand is ontstaan. Eén brand is uitgebreid tot buiten de ruimte van ontstaan, maar beperkt gebleven tot één verdieping.

Van alle 21 fatale woningbranden, inclusief de eindsituatie van de gesmoorde en gebluste branden, waren zestien fatale woningbranden bij aankomst van de brandweer beperkt tot de ruimte waarin de brand is ontstaan⁷. Bij vijf van de branden was de brand zelfs beperkt tot het voorwerp waarin de brand is ontstaan. Na aankomst van de brandweer heeft de brand zich in één geval verder uitgebreid. Hierbij was de brand gedurende de inzet uitgebreid naar buiten de ruimte van ontstaan.

Bij zeven fatale woningbranden was de rook bij aankomst van de brandweer verspreid over meerdere verdiepingen. In zes gevallen was de rook al buiten het brandcompartiment en in drie gevallen is de rook beperkt gebleven tot binnen de ruimte waarin de brand ontstond. Na aankomst van de brandweer heeft de rook zich in één geval verder uitgebreid. Hierbij was de rook gedurende de inzet uitgebreid naar meerdere verdiepingen.

⁷ Inclusief de fatale woningbranden die beperkt waren tot het voorwerp waarin de brand is ontstaan.

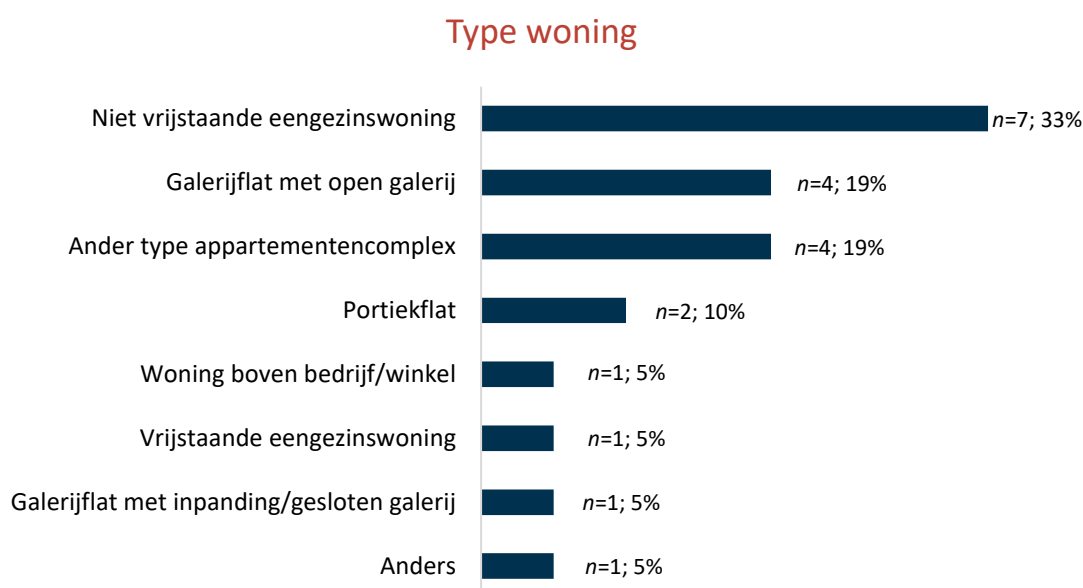
Bij tien van de 21 fatale woningbranden waren één of meerdere factoren aanwezig die de brand versnelde. Bij drie branden waren schuimrubbers in meubels of matrassen de brandversnellende factor. Eén fatale woningbrand werd versneld door een combinatie van drie factoren: schuimrubbers in meubels of matrassen, hoge vuurlast en brandbare (kunststof) vloer-/ wand-/ plafondbedekking. Een andere combinatie van brandversnellende factoren bij één brand bestond uit: brandbare vloeistoffen, dampen of gas en (licht ontvlambaar) textiel. Ook bij twee andere branden was (licht ontvlambaar) textiel een brandversnellende factor. Drie overige fatale woningbranden versnelden door (medicinale) zuurstof, isolatiemateriaal van een koelkast en overige synthetische materialen. Bij vijf branden was er geen sprake van een factor die de brand versnelde en bij zes branden is dit onbekend.

Bij elf van de 21 fatale woningbranden waren één of meerdere factoren aanwezig die hebben geleid tot een grote rookontwikkeling. Schuimrubbers in meubels of matrassen hebben geleid tot een grote rookontwikkeling bij vijf branden. De grote rookontwikkeling bij één brand werd veroorzaakt door een combinatie van twee factoren: schuimrubbers in meubels of matrassen en brandbare vloeistoffen of dampen. Een andere combinatie bij één brand bestond uit: zuurstof gebrek/gesmoorde brand en overige synthetische materialen. In vier gevallen is sprake van grote rookontwikkeling geweest door zuurstofgebrek/gesmoorde brand, hoge vuurlast, isolatiemateriaal van een koelkast en overige synthetische materialen. Bij zeven branden was er geen sprake van een factor die heeft geleid tot grote rookontwikkeling en bij drie branden is dit onbekend.

2 Gebouwkenmerken

2.1 Type woning

De meeste fatale woningbranden ontstonden in niet-vrijstaande eengezinswoningen. Daarnaast zijn in 2019 vier fatale woningbranden voorgekomen in een galerijflat met open galerij en vier fatale woningbranden in een ander type appartementencomplex. Eén fatale woningbrand ontstond in een ander type woning, namelijk een houten chalet.

Bij zeven van de 21 woningen was sprake van wonen met zorg, bijvoorbeeld een seniorenwoning of aanleunwoning met thuis- of mantelzorg. Daarnaast werd bij één woning 24 uur per dag zorg verleend. In tien gevallen was er geen bijzonder gebruik van de woning en in drie gevallen is dit onbekend.

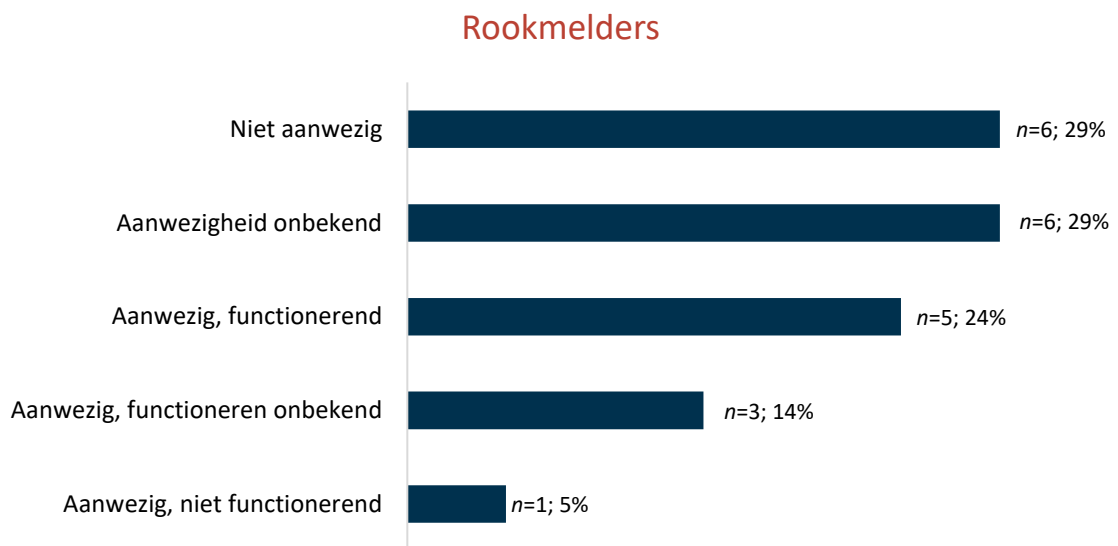
2.2 Eigendomssituatie

Elf van de 21 fatale woningbranden vonden plaats in een huurwoning, waarvan het bij zeven gevallen een sociale huurwoning betrof. Drie fatale woningbranden kwamen voor in een koopwoning en van zeven woningen is de eigendomssituatie niet bekend.

2.3 Rookmelders

Bij negen van de 21 woningbranden was een rookmelder aanwezig. Van vijf aanwezige rookmelders is bekend dat deze gefunctioneerd heeft. In één geval heeft de bewoner een rookmelder onklaar gemaakt, waardoor de rookmelder wel aanwezig maar niet functionerend was. In drie gevallen waren rookmelders onderling gekoppeld. Hierbij werd er

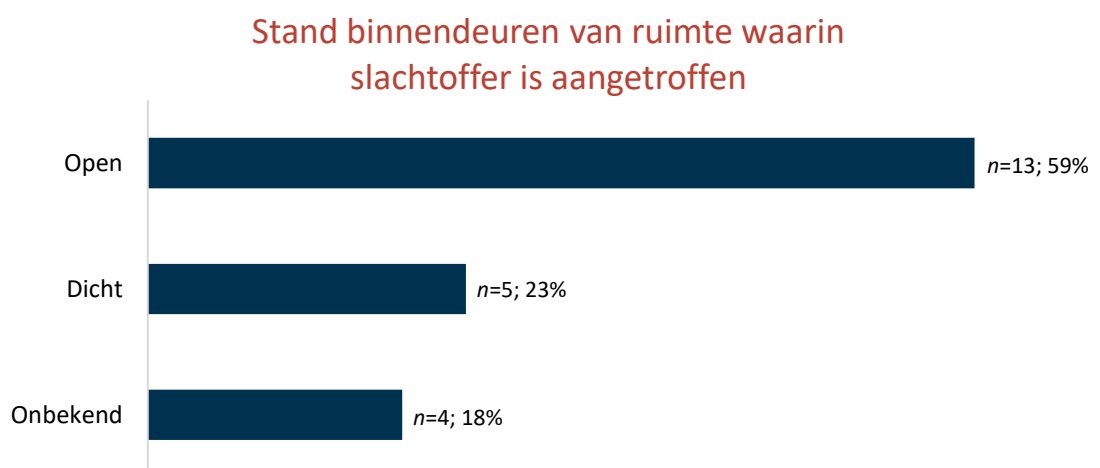
twee keer automatisch doorgemeld, namelijk naar de alarmcentrale en naar een stil BHV alarm.

2.4 Aantreffen in brandruimte en stand van de binnendeuren

In totaal zijn dertien slachtoffers in de brandruimte aangetroffen. Hierbij stond zes keer de binnendeur van de brandruimte open, in vier gevallen was de deur dicht en bij drie slachtoffers die gevonden zijn in de brandruimte is dit onbekend.

De ruimtes (geen brandruimte) waarin de overige negen slachtoffers aangetroffen zijn, hadden in zeven gevallen een open binnendeur. In de grafiek staat weergegeven hoe de stand van de binnendeuren was bij aantreffen van alle 22 slachtoffers.

2.5 Invloed van bouwkundige kenmerken

Bouwkundige kenmerken zijn bij zes fatale woningbranden van invloed geweest op de brand- en rookontwikkeling. De toegankelijkheid van de brandruimte heeft bij één geval een rookbeperkende invloed gehad doordat de gesloten binnendeuren de verspreiding van rook verminderde. Bij één fatale woningbrand heeft de toegankelijkheid juist een brand-uitbreidende invloed gehad. De brand kon zich verder uitbreiden, omdat de buitendeuren niet snel open konden en daardoor de toegang tot het gebouw geblokkeerd was voor de hulpdiensten. Bij een andere fatale woningbrand heeft de houten constructie van de woning een uitbreidende invloed gehad op de brand en de rook. Bij drie andere fatale woningbranden zijn nog andere bouwkundige kenmerken van invloed geweest op de brand- en rookontwikkeling, namelijk: gesloten ventilatieroosters, materiaal van de keukenkastjes en afzuigkap, en een kunststof lichtkoepel in de keuken.

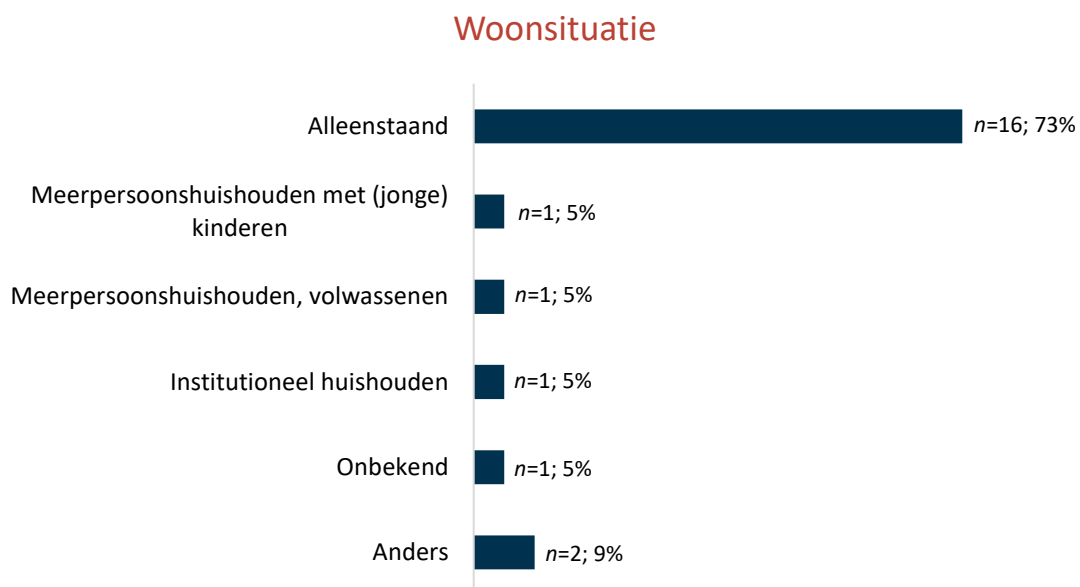
3 Menskenmerken

3.1 Aantal levend uit de woning gehaald, ontvluchting of redding

Zeven van de 22 slachtoffers zijn in eerste instantie gered door de brandweer en twee slachtoffers zijn door anderen uit de woning gehaald, maar zijn later als gevolg van hun verwondingen overleden. Drie slachtoffers hebben tevergeefs een vluchtpoging gedaan, van wie één nog levend door de brandweer uit de woning is gehaald.

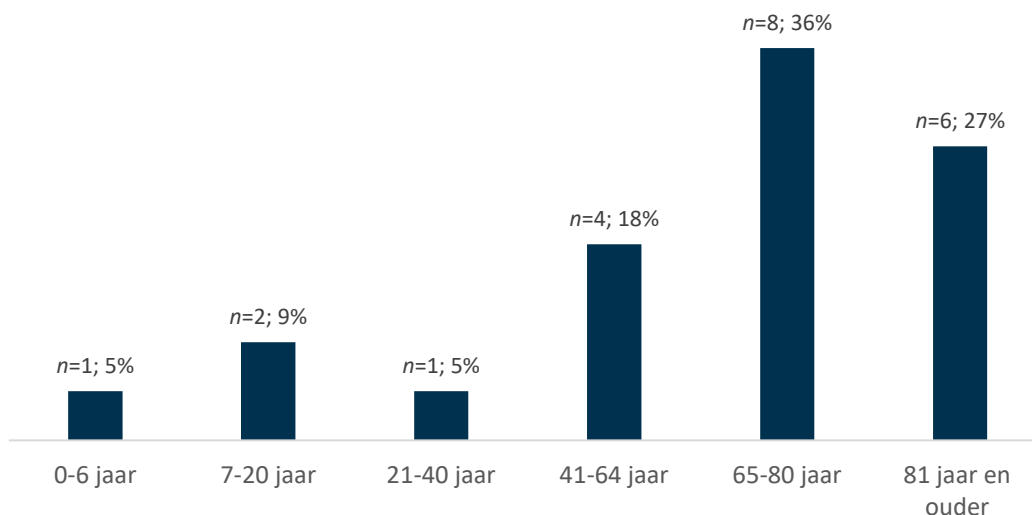
3.2 Woonsituatie, geslacht en leeftijd

Van de 22 slachtoffers waren er zestien alleenstaand. Onder de categorie 'anders' vallen twee slachtoffers die beiden op bezoek waren op het brandadres. De eigenlijke woonsituatie verschaft daarmee geen informatie over de omstandigheden.

Twaalf van de 22 slachtoffers waren mannen en tien waren vrouwen. De meeste slachtoffers zijn ouder dan 65 jaar, waarbij zes van de 22 slachtoffers zelfs 81 jaar of ouder zijn.

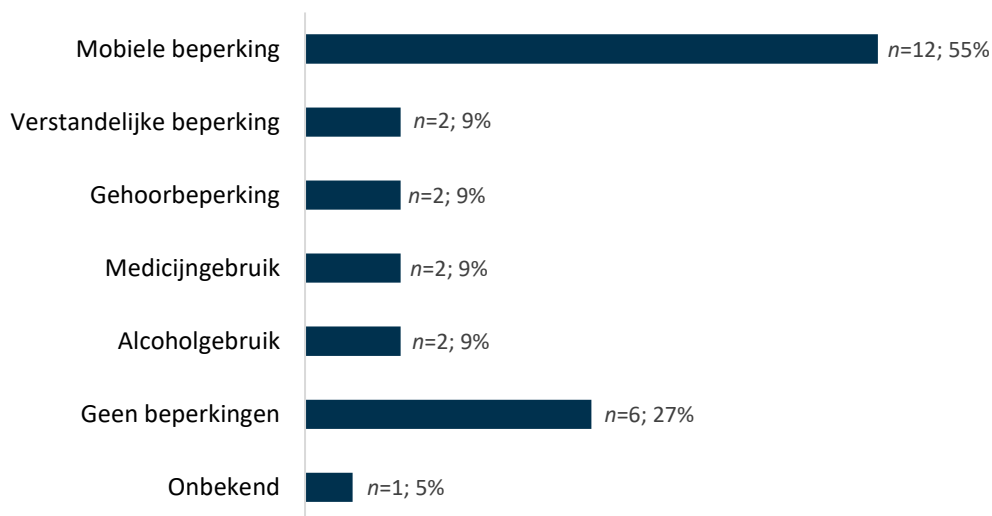
Leeftijd van de slachtoffers

3.3 Mate van zelfredzaamheid

Bij vijftien slachtoffers was sprake van een beperking die van invloed is op de mate van zelfredzaamheid. Doorgaans ging het om een mobiele beperking, bij vier slachtoffers gecombineerd met een andere beperking (gehoorbeperking, verstandelijke beperking, onder invloed van alcohol of onder invloed van medicijnen). Twee slachtoffers waren onder invloed van alcohol en twee andere slachtoffers waren onder invloed van medicijnen. Zes slachtoffers hadden geen beperkingen die van invloed waren op hun zelfredzaamheid en bij één slachtoffer is dit onbekend. Doordat het om combinaties van beperkingen gaat, is de optelsom van de percentages hoger dan 100 procent.

Mate van zelfredzaamheid

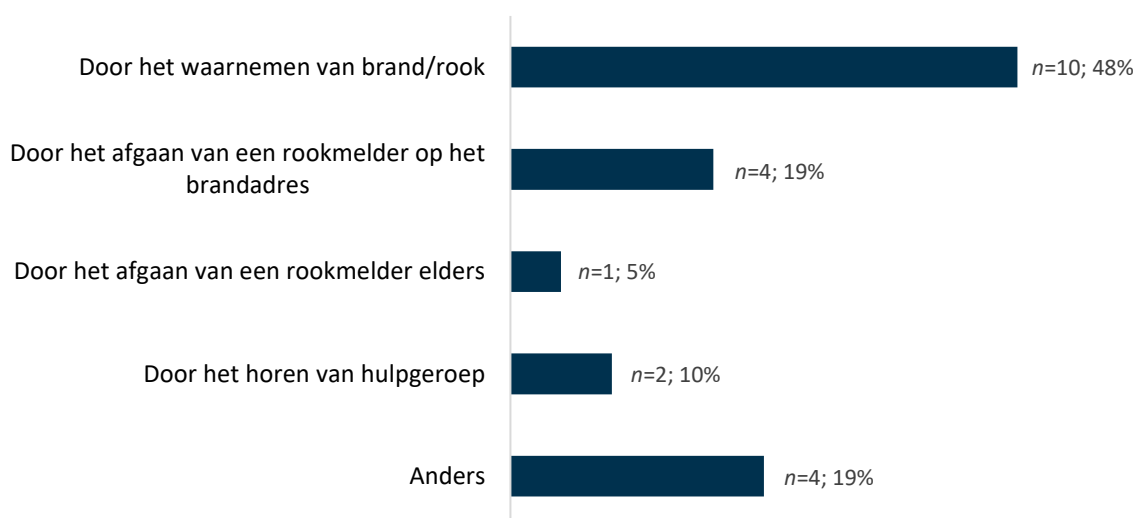

Negen slachtoffers sliepen op het moment van de brand, tegenover zes slachtoffers die wakker waren. Van zeven slachtoffers is niet bekend of zij sliepen of wakker waren.

3.4 Ontdekken van de brand en eerste reactie

De meeste, namelijk tien fatale woningbranden zijn ontdekt door het waarnemen van de brand of de rook. Onder de categorie ‘anders’ vallen drie woningbranden die ontdekt zijn doordat bezoekers het brandadres betraden en het slachtoffer vonden of opmerkten dat er brand was geweest. Een bij de alarmcentrale binnenkomend stil alarm is de vierde andere reden dat een fatale woningbrand is ontdekt.

Wijze waarop de brand is ontdekt

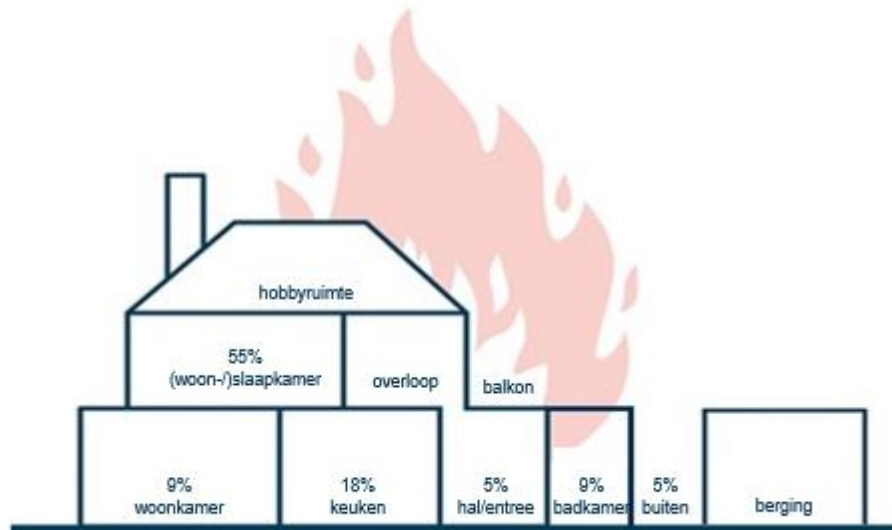
Negen van de 21 fatale woningbranden zijn als eerste gemeld door de burens. Vijf fatale woningbranden zijn gemeld door omstanders/voorbijgangers, drie branden zijn gemeld door de (thuis)zorgmedewerker en drie andere branden door bezoek/familie. De overige fatale woningbrand is gemeld door de alarmcentrale (OMS).

De eerste reactie na het ontdekken van de brand bestond bij elf van de 21 fatale woningbranden uit het bellen van 112. Bij drie branden is er na het ontdekken van de brand eerst een reddingspoging⁸ uitgevoerd en bij twee gevallen zijn de aanwezigen als eerste gewaarschuwd. De eerste reactie na ontdekken was bij één fatale woningbrand het uitvoeren van een bluspoging uitgevoerd en bij één brand het ontluchten van de woning. Van drie fatale woningbranden is de eerste reactie na het ontdekken van de brand onbekend.

⁸ Van mensen, dieren of eigendommen.

3.5 Locatie van de slachtoffers

Van de 22 slachtoffers zijn er twaalf aangetroffen in de (woon-/)slaapkamer⁹. Daarnaast zijn vier slachtoffers in de keuken aangetroffen, twee slachtoffers in de badkamer en twee andere slachtoffers in de woonkamer. In één geval lag het slachtoffer buiten en bij de overige fatale woningbrand is het slachtoffer aangetroffen in de hal van de woning.

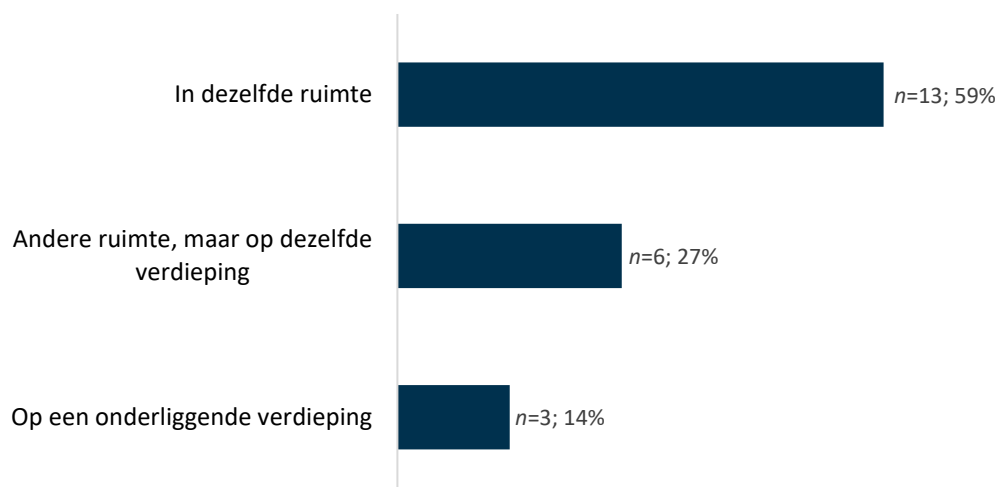

De meeste slachtoffers zijn aangetroffen in de ruimte waarin de brand is ontstaan, namelijk dertien slachtoffers. Bij acht slachtoffers, die zijn aangetroffen in de brandruimte, was de brand al geblust of gesmoord, bij de andere vijf slachtoffers woedde de brand nog. Van de dertien slachtoffers die zijn aangetroffen in de ruimte waarin de brand is ontstaan, bevonden zich zeven slachtoffers in de (woon/-)slaapkamer. Zes andere slachtoffers zijn aangetroffen in de keuken of de woonkamer, waarbij dit de ruimte van ontstaan van de brand was.

Negen van de 22 slachtoffers zijn in een andere ruimte aangetroffen dan waarin de brand is ontstaan. Bij zes van deze slachtoffers woedde de brand in een andere ruimte, maar op dezelfde verdieping als waar het slachtoffer zich bevond en bij drie slachtoffers woedde de brand op de onderliggende verdieping.

⁹ In vier van de twaalf gevallen gaat het om een gecombineerde woon-/ slaapkamer of een woonkamer waarin ook geslapen wordt.

Locatie brand ten opzichte van het slachtoffer

3.6 Moment van aantreffen en situatie van slachtoffer

De helft van de slachtoffers is binnen vijf minuten na aankomst van de brandweer aangetroffen, waarvan zeven slachtoffers zelfs binnen één minuut.

Moment dat slachtoffer is aangetroffen	
Minder dan 1 minuut na aankomst van de brandweer	n=7; 32%
1-5 minuten na aankomst van de brandweer	n=4; 18%
5-15 minuten na aankomst van de brandweer	n=6; 27%
15-30 minuten na aankomst van de brandweer	n=1; 5%
Meer dan 30 minuten na aankomst van de brandweer	n=3; 14%
Onbekend	n=1; 5%

Vijftien slachtoffers zijn bij aankomst van de brandweer aangetroffen op een locatie waarbij sprake was van zware rookontwikkeling. Dit betekent dat er op dat moment zicht was van minder dan vijf meter. Zes andere slachtoffers zijn gevonden op een locatie waarbij sprake was van lichte rookontwikkeling en in één geval was er geen of nauwelijks rook nabij het slachtoffer.

Er is gevraagd naar situaties die (vermoedelijk) van toepassing zijn op het slachtoffer. Een combinatie van situaties is mogelijk, waardoor de optelsom van de percentages in de grafiek hoger is dan 100 procent. Vijf van de 22 slachtoffers waren ingesloten door de brand, waarbij één slachtoffer mogelijk een bluspoging heeft uitgevoerd.

Situaties die van toepassing zijn op het slachtoffer (combinaties mogelijk)	
Ingesloten door de brand	<i>n</i> =5; 23%
(Mogelijk) vlucht poging gedaan	<i>n</i> =3; 14%
(Mogelijk) bluspoging gedaan	<i>n</i> =1; 5%
Geen van de situaties	<i>n</i> =6; 27%
Onbekend	<i>n</i> =8; 36%

3.7 Moment en omstandigheid van overlijden

Het moment van overlijden is voor negen slachtoffers voor de melding van de brand geweest. Twee slachtoffers zijn vermoedelijk overleden na de melding van de brand, maar voor aankomst van de brandweer. Deze twee slachtoffers zijn gevonden op een locatie waarbij sprake was van zware rookontwikkeling. Acht slachtoffers zijn overleden nadat de brandweer arriveerde, bij zes van hen was er ook sprake van zware rookontwikkeling. Het moment van overlijden is onbekend bij drie slachtoffers.

De belangrijkste genoemde omstandigheid die van invloed is geweest op het overlijden van het slachtoffer, is dat het slachtoffer is overleden in de slaap. Dit was het geval bij vijf van de 22 slachtoffers. Daarnaast zijn relatief vaak genoemde omstandigheden de in brand geraakte kleding van het slachtoffer en de hevige rookontwikkeling en/of hitte nabij het slachtoffer.

Belangrijkste omstandigheid van invloed op overlijden	
Overvallen in slaap	<i>n</i> =5; 23%
In brand geraakte kleding van slachtoffer	<i>n</i> =4; 18%
Hevige rookontwikkeling en/of hitte	<i>n</i> =3; 14%
Slachtoffer was niet/ beperkt mobiel	<i>n</i> =2; 9%
Gesmoorde brand (verstikking)	<i>n</i> =2; 9%
Geblokkeerde vluchtroute (bijv. vol rook)	<i>n</i> =1; 5%
Beperkt alert door alcohol/drugs/medicijnen	<i>n</i> =1; 5%
Onwel wording	<i>n</i> =1; 5%

Letselernst van slachtoffer	<i>n</i> =1; 5%
Onbekend	<i>n</i> =2; 9%